

Hoge bomen vangen minder wind: druk fiscus inkomens en vermogens scheef

Door: Redactie WvF

06-05-2026

Politiek en Overheid Analyse

De economische verschillen tussen huishoudens nemen toe. Het belastingstelsel dempt deze ontwikkeling niet en draagt soms zelfs bij aan de groeiende verschillen. Dat komt onder meer doordat verschillende vormen van inkomen en vermogen anders worden belast, belastingheffing soms langdurig kan worden uitgesteld en er veel ondoelmatige fiscale regelingen zijn. Aanpassingen van het belastingstelsel kunnen bijdragen aan het beperken van verdere groei van economische verschillen en economische verstoringen en zo de welvaart bevorderen.

Dat blijkt uit een vandaag verschenen publicatie van het Centraal Planbureau (CPB). Welke mate van ongelijkheid wenselijk of acceptabel is, is een politieke vraag. Dat geldt ook voor de mate waarin het belastingstelsel een herverdelende werking zou moeten hebben, maar de meeste mensen zijn van mening dat herverdeling via de belastingen gewenst is.

Risico's voor kansengelijkheid en welvaart

De verschillen tussen huishoudens nemen op meerdere vlakken toe. Zo stijgt het aandeel van het totale inkomen dat naar de top 1% gaat. Tegelijk groeien de vermogensverschillen tussen specifieke groepen. Het gaat bijvoorbeeld om verschillen tussen huiseigenaren en huurders, en tussen directeuren-groootaandeelhouders en andere werkenden. Als deze trend doorzet, kan dit de kansengelijkheid onder druk zetten. Inkomen, vermogen en kansen worden dan steeds sterker bepaald door het gezin waarin iemand opgroeit. Dat belemmert het benutten van talent en schaadt de brede welvaart.

Belastingstelsel verschilt sterk tussen groepen

Op papier zijn de belastingen in Nederland progressief, maar in de praktijk betalen de hoogste inkomens relatief minder belasting dan de groep daaronder. Zij hebben namelijk mogelijkheden hun belastingdruk op inkomen en vermogen te verlagen, met name door het onder te brengen in een bv. Hierdoor kan een deel van de box 2-belasting langdurig worden uitgesteld.

Daarnaast kan vermogen in een bv door belastingregels soms meer opleveren dan wanneer het in box 3 zit. In theorie kan de concentratie van vermogens aan de top worden afgeremd door middel van erf- en schenkbelasting, maar door ruime vrijstellingen gebeurt dit nu slechts in beperkte mate. Ook zorgen fiscale regelingen, zoals hypotheekrenteaftrek en pensioenvoordelen, binnen de middenklasse voor verschillen in belastingdruk. Hierdoor kunnen bij een vergelijkbaar bruto inkomen toch grote verschillen in netto inkomen ontstaan.

Hervormingen voor een evenwichtiger stelsel

Hervormingen van het belastingstelsel kunnen helpen verdere groei van economische verschillen te beperken en economische verstoringen terug te dringen. Dit kan bijvoorbeeld door het schrappen van ondoelmatige fiscale regelingen en gelijktijdig verlagen van tarieven, het verkleinen van belastingverschillen tussen verschillende inkomens- en vermogensvormen en het beperken van uitstel mogelijkheden van belastingheffing.

<https://www.cpb.nl/>

Abonneer je op ons gratis Journaal:

E-mail adres

Schrijf je in